

ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΗΛΙΑ ΚΡΙΣΠΗ ΚΑΙ ΔΡ. Α. ΣΑΜΑΡΑ - ΚΡΙΣΠΗ

Ο εκδημοκρατισμός των Αραβικών Κρατών ως προτεραιότητα
της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στην Μέση Ανατολή

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ
PUBLICATIONS DE LA FONDATION

Σ Ε Ι Ρ Α Μ Ε Λ Ε Τ Ω Ν

Ο εκδημοκρατισμός των Αραβικών Κρατών ως προτεραιότητα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στην Μέση Ανατολή

Η περίπτωση της Ιορδανίας και της Τυνησίας

Γαβριήλ Ιω. Χαρίτου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ

12

Ο εκδημοκρατισμός των Αραβικών Κρατών
ως προτεραιότητα της αμερικανικής
εξωτερικής πολιτικής στην Μέση Ανατολή

Η περίπτωση της Ιορδανίας και της Τυνησίας

ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΗΛΙΑ ΚΡΙΣΠΗ ΚΑΙ ΔΡ. Α. ΣΑΜΑΡΑ - ΚΡΙΣΠΗ

Ο εκδημοκρατισμός των Αραβικών Κρατών ως προτεραιότητα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στην Μέση Ανατολή

Η περίπτωση της Ιορδανίας και της Τυνησίας

Γαβριήλ Ιω. Χαρίτου
Δικηγόρου

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΚΟΜΟΤΗΝΗ 2008

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτρας απαγορευτικής των προσβολών της. Επισημαίνεται πάντως ότι κατά τον Ν. 2121/1993 και τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975) απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

**ΙΔΡΥΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΗΛΙΑ ΚΡΙΣΠΗ και ΔΡ. Α. ΣΑΜΑΡΑ-ΚΡΙΣΠΗ**

Γαβριήλ Ι. Χαρίτος

Ο εκδημοκρατισμός των Αραβικών Κρατών ως προτεραιότητα της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στην Μέση Ανατολή. Η περίπτωση της Ιορδανίας και Τυνησίας

**FOUNDATION FOR INTERNATIONAL LEGAL STUDIES
OF PROFESSOR ELIAS KRISPIS and DR. A. SAMARA-KRISPI**

Gavriil Charitos

*The democratization of the Arab States as priority of the American foreign policy.
Jordan and Tunisia as relevant examples (in Greek)*

Αθήνα, 2008

ISBN 978-960-15-2110-7

© **Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα**, Σόλωνος 69 – 106 79 Αθήνα

Τηλ.: 210 3615440 – 210 3618198 • Fax: 210 3610425

Στοά του βιβλίου: Πεσμαζόγλου 5 – 105 64, τηλ./Fax: 210 3217437

Κομοτηνή: Ν. Ζωΐδου 88 – 691 00, τηλ.: 25310/26323 – 33245

© **Ant. N. Sakkoulas Publishers**, 69, Solonos Str. – 106 79 Athens – Greece

Tel.: 210 3618198 – 210 3615440 • Fax: 210 3610425

Stoa tou vivliou: 5, Pesmazoglou Str. – 105 64, Tel./Fax: 210 3217437

Komotini: 88, N. Zoidou Str. – 691 00, Tel.: 25310/26323 – 33245

email: info@ant-sakkoulas.gr • www.ant-sakkoulas.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η παρούσα μελέτη αποτελεί «Διπλωματική Εργασία» (2007) του δικηγόρου κ. Γαβριήλ Χαρίτου στο Πρόγραμμα Μεσογειακών Σπουδών «Πολιτικές, Οικονομικές και Σχέσεις της Μεσογείου» του Τμήματος Μεσογειακών Σπουδών της Σχολής Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αιγαίου, με επιβλέποντα καθηγητή τον κ. Ιωάννη Σεϊμένη.

Η μελέτη αυτή, όπως σαφώς ο τίτλος της «δηλώνει», εξετάζει την (εξωτερική) πολιτική των Η.Π.Α. στην ευρεία Μέση Ανατολή, που θεμελιώδη σκοπό έχει τον εκδημοκρατισμό των αραβικών καθεστώτων των Χωρών της περιοχής αυτής. Προς τούτο, η έρευνα στρέφεται βασικώς σε δύο χώρες, μία στην Ανατολή (την μοναρχική Ιορδανία) και άλλη στη Δύση (την προεδρική δημοκρατία της Τυνησίας), οι οποίες διαθέτουν, ως δοκιμάζεται να δειχθεί, ικανότητα και θέληση να ευθυγραμμισθούν με την σχετική πολιτική των Η.Π.Α., ενώ, συγχρόνως, παρουσιάζουν αξιοσημείωτη σταθερότητα. Η μελέτη, στο πλαίσιο του θέματός της, εκθέτει και άφθονα ιστορικά περιστατικά των δύο χωρών (πολλά των οποίων είναι, πιθανότατα, ολίγον γνωστά στην Ελλάδα), αναγκαία ή χρήσιμα προς υποστήριξη των θέσεων του συγγραφέως.

Κατά ταύτα, το Διοικητικό Συμβούλιο του Ιδρύματος ευχαρίστως αποφάσισε ομόφωνα να δημοσιεύσει την εξαιρετική αυτή εργασία, η οποία εμπίπτει στον «σκοπό» του Ιδρύματος, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Οργανισμού του.

Το Ίδρυμα Διεθνών Νομικών Μελετών

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ο συγγραφέας αυτής της μελέτης, επιθυμεί να ευχαριστήσει θερμά τα εξής πρόσωπα, για τη συμβολή τους στην συγγραφή και την δημοσίευσή της:

- τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Αθηνών κύριο Ηλία Κρίσπη
- την δρ. Αναστασία Σαμαρά-Κρίσπη
- την επ. καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Αιγαίου κυρία Βιβή Κεφαλά
- τον καθηγητή του Πανεπιστημίου Αιγαίου κύριο Ιωάννη Σεϊμένη
- και το Moshe Dayan Center for Middle Eastern and African Studies του Πανεπιστημίου του Τελ Αβίβ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικό σημείωμα	7
Ευχαριστίες.....	9
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	11
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	15
1.1. Πρόλογος.....	15
1.2. Μεθοδολογία και υπόθεση εργασίας.....	16
2. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΙΟΡΔΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΥΝΗΣΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ	21
2.1. Η πορεία της Ιορδανίας προς την ανεξαρτησία.....	21
2.2. Η πορεία της Τυνησίας προς την ανεξαρτησία	26
2.3. Ομοιότητες και διαφορές στους παράγοντες διαμόρφωσης του πολιτικού συστήματος της Ιορδανίας και της Τυνησίας...	32
2.3.1. <i>Παράγοντες διαμόρφωσης του πολιτικού συστήματος της Ιορδανίας.....</i>	32
2.3.1.1. <i>Ο βρετανικός παράγοντας.....</i>	33
2.3.1.2. <i>Ο θρησκευτικοθεολογικός παράγοντας</i>	36
2.3.2. <i>Παράγοντες διαμόρφωσης του πολιτικού συστήματος της Τυνησίας</i>	39
2.3.2.1. <i>Η προαποικιακή κρατική οντότητα και ο γαλλικός παράγοντας.....</i>	39
2.3.2.2. <i>Ο οικονομικός παράγοντας.....</i>	41
2.3.3. <i>Ομοιότητες και διαφορές των παραγόντων διαμόρφωσης των πολιτικών συστημάτων της Ιορδανίας και της Τυνησίας.....</i>	43
3. ΟΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΕΣ ΣΤΗΝ ΙΟΡΔΑΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΤΥΝΗΣΙΑ, ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΤΟΥΣ ΕΩΣ ΚΑΙ ΤΗΝ 11 ^η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2001	47

3.1.	Παράγοντες διαμόρφωσης των εσωτερικών πολιτικών ισορροπιών στην Ιορδανία, από την ανεξαρτησία έως το 1989	47
3.1.1.	<i>Ο Οργανικός Νόμος του 1928</i>	48
3.1.2.	<i>Η Χασεμιτική κυριαρχία στη Δυτική Όχθη και το παλαιστινιακό στοιχείο</i>	49
3.1.3.	<i>Το ιορδανικό πολίτευμα</i>	58
3.2.	Παράγοντες διαμόρφωσης των εσωτερικών πολιτικών ισορροπιών στην Τυνησία, από την ανεξαρτησία έως το 1989	67
3.2.1.	<i>Ο τυνησιακός μονοκομματισμός</i>	67
3.2.2.	<i>Άνοδος του Προέδρου Ζιν αλ-Αμπντίν Μπεν Άλι στην εξουσία</i>	74
3.3.	Παράγοντες διαμόρφωσης των εσωτερικών πολιτικών ισορροπιών στην Ιορδανία από το 1989 έως την 11 ^η Σεπτεμβρίου 2001	76
3.3.1.	<i>Ο Εθνικός Χάρτης του 1991</i>	76
3.3.2.	<i>Βήματα εκδημοκρατισμού</i>	78
3.3.3.	<i>Ο εσωτερικός ισλαμιστικός πολιτικός παράγοντας</i>	82
3.3.4.	<i>Η Ιντιφάντα του 2000</i>	84
3.4.	Παράγοντες διαμόρφωσης των εσωτερικών πολιτικών ισορροπιών στην Τυνησία από το 1989 έως την 11 ^η Σεπτεμβρίου 2001	85
3.4.1.	<i>Ο ισλαμιστικός παράγοντας</i>	86
3.4.2.	<i>Συνταγματικές αναθεωρήσεις</i>	87
3.5.	Ομοιότητες και διαφορές των εσωτερικών πολιτικών ισορροπιών στην Ιορδανία και στην Τυνησία	91
3.5.1.	<i>Το πολίτευμα</i>	92
3.5.2.	<i>Η στάση του κράτους έναντι του ισλαμιστικού στοιχείου...</i>	99
4.	Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΔΥΤΙΚΟΥ ΤΥΠΟΥ	103
5.	Ο ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΩΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΕΙΑ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ	107
5.1.	Η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ και η έννοια του εκδημοκρατισμού πριν την 11 ^η Σεπτεμβρίου 2001	107

5.2. Οι ΗΠΑ και τα αραβικά καθεστώτα μετά την 11 ^η Σεπτεμβρίου	112
6. Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΙΟΡΔΑΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΤΥΝΗΣΙΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 11 ^η ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2001.....	123
6.1. Ο αντίκτυπος της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ μετά την 11 ^η Σεπτεμβρίου στην Ιορδανία	123
6.2. Ο αντίκτυπος της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ μετά την 11 ^η Σεπτεμβρίου στην Τυνησία.....	131
7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	141
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	149
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	159